

ИСТОРИЧЕСКА ДЕМОГРАФИЯ

Население, Том 35, Книжка 1, 2017, 49-59

ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

<http://nasselenie-review.org>; e-mail: nasselenie_review@abv.bg

ВЕСТНИК „АНАТОЛИКОС АСТИР“ ЗА МИГРАЦИИТЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО, ОБИТАВАЩО БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Венцислав МУЧИНОВ

*Институт за изследване на населението и човека при БАН,
секция „Икономическа и историческа демография“*

БЪЛГАРИЯ, гр. София 1113, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6

vencim_80@abv.bg

Резюме. В статията се очертава значението на гръцкия периодичен печат като извор за демографската история на българските земи през Възраждането. Това значение се разкрива посредством прегледа и анализа на материалите за миграциите на населението, обитаващо проучвания регион през Възраждането, публикувани на страниците на изданията в Цариград през периода 1861–1877 г. гръцки вестник „Анатоликос астир“ („Източна звезда“). Този вестник представлява едно от най-дългогодишните периодични издания, излизали в столицата на Османската империя през XIX век, което намира широко разпространение и в българските земи под османска власт.

Ключови думи: историческа демография; миграции; Българско възрождане; български земи; Османска империя; гръцки периодичен печат.

В литературата статията да се цитира по следния начин:

Мучинов, В. (2017). Вестник „Анатоликос Астир“ за миграциите на населението, обитаващо българските земи през Възраждането. *Население*, 1, 49-59. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

© В. Мучинов, 2017

Статията е постъпила през м. декември 2016

Приета за публикуване през м. март 2017

Публикувана онлайн през м. юни 2017

Авторът е прочел и одобрил окончателния вариант на ръкописа.

В научната литература се е наложило становището под *миграции на населението* да се разбира териториалното придвижване на хората, свързано с промяна на тяхното местожителство за определен период от

време (Минков 1972, 1989, 1999; Хорев, Чапек 1978; Мичев 1978: 55–94; 1994; Калчев 2001: 15–28; Рыбаковский 2003; Сугарева 2004: 95–100; Юдина 2007; и посочената в тях литература). Миграциите на населението се изследват от различни науки. Превръщането им в предмет на историческата демография е свързано с обстоятелството, че те влияят непосредствено върху процеса на възпроизводство на населението и върху динамиката на неговата численост както в настоящата, така и в отминалите исторически епохи (Щерионов 2012: 125).

Въпросът за миграциите е един от най-сложните проблеми в демографските изследвания за българските земи през епохата на Възраждането, когато те са все още под властта на Османската империя. Въпреки че през XIX век се полагат основите на една цялостна система за регистриране на населението в Империята, официалните статистики не дават представа за размерите и характера на миграционните движения. Като се изключат някои единични случаи (например в Дунавския вилает през 60-те – 70-те години на XIX век), едва в края на века започва да се отчита броят на мигрантите в Османската империя (Тодорова, Тодоров 1987). Поради това и проблемът за миграциите в българските земи през Възраждането, когато те са част от османските владения, поставя пред изследователите много въпроси, част от които все още чакат своите отговори (Мучинов, Щерионов, Ангелова 2015: 26–30).

За изясняването на тези въпроси от първостепенно значение е предприемането на целенасочена дейност за *издирване и публикуване на извори* във връзка с изследваната проблематика, съхранявани в български и чуждестранни архивохранилища. Сред тези извори важно място заема издаваният през проучваната епоха *периодичен печат*. И докато значението на българската периодика като извор за демографската история на българските земи през Възраждането вече е било обект на няколко публикации (Мучинов 2008, 2011, 2016), то идентичното значение на издавания през тази епоха гръцки периодичен печат все още представлява една почти непроучена територия от страна на българската историография¹. Едва през последните години, излизащите в Османската империя (и най-вече в столицата Цариград) гръцки вестници и списания, привлякоха целенасочения интерес на българските изследователи (Щерионов 2013; Мучинов 2014), но предстои още много работа по каталогизирането, обработката и анализа на съдържащата се в тях историко-демографска информация. Именно това е основната цел на проекта „Гръцкият печат от XIX век – извор за демографската история на българските земи през Възраждането“ с ръководител проф. д.и.н. Щ. Д. Щерионов, който през периода 2012–2016 г. се реализира в Института за изследване на населението и човека при БАН (Щерионов, Мучинов 2016).

Екипът, осъществяващ проекта (проф. д.и.н. Щ. Д. Щерионов и доц. д-р В. Мучинов), се съсредоточи върху издавания в Цариград през периода 1861–1877 г. гръцки вестник „Анатоликос астир“ („Ανατολικός Αστήρ“ – „Източна

¹ За издавания през XIX век в османската държава (в столицата Цариград, в Смирна и в някои други по-големи османски административни, стопански и търговски центрове) гръцки периодичен печат вж. по-подробно: Arslan 2004; Ο ελληνικός τύπος 1784 έως σήμερα 2005; Αντωνόπουλος 2007; Σταματόπουλος 2008; Щерионов, Мучинов 2016: 77–94 и цитираната там литература.